

Motto: "A szegény embereknek nagy tévéjük van, a gazdagoknak nagy könyvtára." - Jim Rohn

„A bányászok, nehéz munkájukkal ellentétben, érzelemben gazdag emberek. Történeteik csokra, gazdagítsa könyvtárukat.” Szerk.

BÁNYÁSZ ANEKDOTÁK

A „BÁNYÁSZ ANEKDOTÁK” gyűjtése, azzal a céllal szerveződik, hogy a szakmában előfordult és közismert rövid történeteket, bányászok által írt, vagy bányászokról szóló verseket és történeteket csokorba szedje. Ezzel is tisztelve a szakma egykori és mai hősei előtt.

UTÓSZÓ

„BÁNYÁSZ ANEKDOTÁK”

kezdeményező szervezői és szerkesztői:

Dr. Korompay Péter

Králl Zoltán

A felajánlott anekdotákat, verseket az alábbi szerkesztői E-mail címekre kérjük beküldeni:

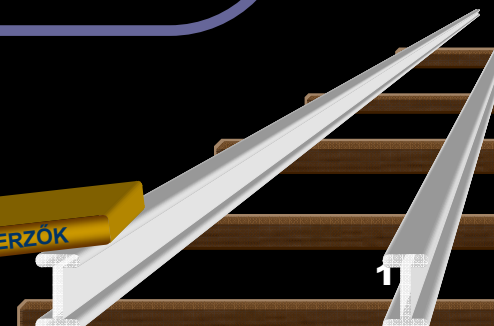
korompay@invitel.hu

matemat@externet.hu

A szerkesztők csak azért nem láthatóak a sínen, nehogy elüsse őket a cűg.

A „Bányász Anekdoták Téka” (BAT) – ban tesszük közé azokat a témákat, melyek nem a mi direkt gyűjtésünk, hivatkozott mű, de érdekes

Gyűjtötte: Králl Zoltán

Forrás: Králl Zoltán „Szászvár 2000” CD-n.

Cím: Három bányász vers

BÁNYÁSZ VAGY

Reggel volt, szikrázó, verőfényes
Bányász vagy, nem valami kényes.
Mentél is *shiktre, dudáltak már kettőt,
valahogy kihúzkod ezt az egy esztendőt.

Azóta már több is, igen sok év telt el,
megvagy most is, vénen, csak emlékekkel.
Sajnálod mi elmúlt, küzdelem, ifjúság,
de azért él még benned a hiúság

Hiúság, büszkeség, ki tudja ma?
Megrágott, emésztett a bánya agyara.
De van ki tudja, voltál hős, egykoron,
Emlékedre írom minden-minden sorom.

BÁNYÁSZOK

Bányászok voltak, bátrak, bizakodók
Ártani igazán, senkinek sem tudók
Nyertek munkájukkal, küzdelmet, életet
Ám könnyen is adták, ha éppen úgy kellett
Százszor és ezerszer, próbájuk volt kemény
Oltalmuk csak sorsuk, és az örök remény
Kevés-, kevés az elismerés..

BÁTRAK

Akikről szólok, Bányászok, bátrak.
Ha kellett, bizony sokszor, Ők kiálltak.
Nyertek széncsatát, nagy áldozattal,
természetről nem szóltak kárhozattal.

De ha kellett, mit ember teremtett,
formálni újjá, ez is bányász tett.
Voltak élharcosi társadalmi harcnak,
tisztán látták, tudták mit akarnak.

Így telt el majd kétszáz esztendő,
de mint minden, ez is csak esendő.
Elmúlt, bár szép volt, küzdelem,
életükben ez volt az értelem.

A bányász versek bevétele az anekdota gyűjteményünkbe, mint később Kiss Csaba verseinél is, nem stílus tévesztés, szándékolt. Ezzel is hangsúlyozni kívánjuk, hogy a nehéz munkát és a nehéz körülményeket leküzdő bányászok, életük értelmének tekintették küzdelmüket, amelyet a „bányász líra”, az anekdoták is csak megerősítenek.

Gyűjtötte: Králl Zoltán

Forrás: Solymár Imre „ Györe története „ c. munkájából.

Cím: történet 1914- 1919

Egy anekdota, mely szerint a szászvári pap egyszer így prédikált volna:

„... Kedves Híveim! Óvakodjatok azoktól az emberektől, akik azt mondják a fejszének, hogy hakni, a kapának, hogy kracni, a létrának, hogy fortzni, a deszkának, hogy sprundli, a kőnek, hogy mugli - mert ezek az igazi kommonisták”

Szerk.: A helyi történelem lapjait visszalapozva arra juthatunk, hogy a Tanácsköztársaság idején a munkásmozgalom, elsősorban a szociáldemokraták radikális változtatásokkal képviseltek egy új rendet, amelynek a hívei elsősorban a bánya munkások köreiben szerveződtek. A radikalizmusuk valós félelmet ébreszthetett, a papok számára, akik a kisebb rosszat láthatták a „régí rend” fenntartásában. A korabeli propaganda pedig szintén valós alapot adott ahhoz, hogy a papság eszmei ellenfelet láthatott a köztudatban elhíresült ateista világnézettel szemben. Mára tudhatjuk: A tényleges kommunista eszmék és a vallási tanok között azonosságot mutat az, hogy egyik sem bizonyított. A kommunista szellemiségben az, hogy felépíthető egy igazságosabb társadalom, a vallási világnézetekben pedig az, hogy az emberi élet majd érdem szerint elnyeri a jutalmát. Mindkét esetben , a hit kérdéséről van szó. Ha viszont elfogadjuk a materialista világnézet alap tanítását, miszerint, a „lét határozza meg a tudatot”, semmi csodálkozni való sincs, a fenti mosolygásra készítő történeten. Sem a kijelentő irányában, sem pedig a célzott bányászok irányában. Lám, mily okosak is lehetünk közel száz év távlatából.

Gyűjtötte: Dr. Korompay Péter bányagépészmérnök
Forrás: Kiss Csaba alias Balhész Charley: verseiből
Cím: Bordal a Selmec- szívű barátokhoz

BORDAL A SELMEC-SZÍVŰ BARÁTOKHOZ.

/Kurtán, furcsán – őszintén./

1998.

Élet, napfény, lágy kenyér,
Jó bor nélkül mit sem ér.
Pince mélyén elmélázva,
Pajtásoddal kezet rázva,
Kecskelábú asztal mellett,
Javíthatni őszi kedvet.
Csilingeljen a pohár,
Lobogjon a gyertyaszál!
Öblös legyen az a nóta,
Huss el bánat tegnap óta,
Múlik minden, mint a szél,
Bőven van, mit ellessél!
Őseink tudtak még élni,
Önmagukkal szembenézni.
Mivége e nagy rohanás,
Koccintgatni magyar szokás.
Mégvár a világ, sose bánd,
Kamarás, színig a pohárt!

S ha végül megfáradnál,
Rá se ránts, ha hű maradtál.
Földnek, hitnek megfelelni,
Nem érhet fel véle semmi.
Jó az Isten, jót is ád,
Égi áldás hulljon rád!
Jó bor, napfény, lágy kenyér
Minélkülünk mit sem ér!

Kiss Csaba alias Balhész Charley

*-A készülő III. "Vocem Preco"-ból a szerző hozzájárulásával adtuk
közre a még meg nem jelentetett verseket. Szerk.*

Gyűjtötte: Dr. Korompay Péter bányagépészmérnök
Forrás: Kiss Csaba alias Balhész Charley: verseiből
Cím: Csöndes magyar fohász

Csöndes magyar fohász.

Esküszünk a Nemzet – magyar Istenére,
Piros fehér zölddel – írjuk fel az égre:
Minden nemes magyar – kinek lelke tiszta,
Ősi országunkat – együtt vegyük vissza.

Büszke szemmel nézzük – Nimród király fényét,
Odafenn győzi le – örök ellenségét,
Csodaszarvasunknak – követjük futását,
Hunort s Magyart hívó - égi vágatását.

Attila kardjáról – csodákat mesélünk,
Ha e kard kezünkben – senkitől sem félünk,
Csaba ifjú király – meghajlunk előtted,
Fényes csillagösvényt – az égre Te szőtted.

Jó Budának falán – festett oroszlánok,
Mint apáink régen – törjük szét a láncot,
Figyeljük a Turul – madár érkezését,
Őshazánk népének – újjászületését!

Ezredéves hazánk – körbe veszi Kárpát,
Ide tértek vissza – Álmos s fia, Árpád,
Áhítjuk ó szent – magyar koronánkat,
Ha újra felragyog – nincs ki reánk támad!

Őseink országa – felednünk nem lehet,
Bennünk lüktetsz mélyen – senki el nem vehet,
Ne tagadd meg fiad – akit férgek rágnak,
Megfelelünk mi még – az egész világnak!

Fölséges Istenünk – könnyes szemmel kérünk,
Oltalmazd megmaradt – szittya magyar vérünk,
Aranyat szór a nap – négy folyónk földjére,
Múltidéző áldás – táltosok népére!

Mindannyian vagyunk – fiai e napnak,
Kik vélünk tartanak – magyar erőt kapnak,
Nagy eleink kincse – álomtisztá vágyunk,
Magyarok Szent Anyja – ne hagyd szűnni lángunk!

Hárommilliónyi – hitet őrző lélek,
Hegyeink körében – csak akik remélnek,
Nem alkuszunk soha – amíg szívünk dobban,
Legyen bármi sorsunk – gerincünk nem roppan!

Esküszünk a Nemzet – igaz Istenére,
Erre szánt vérünkkel – írjuk fel az égre:
/Minden nemes magyar – kinek lelke tiszta,
Ősi országunkat – együtt vesszük vissza!:/

/Hitet tartó együtteseink énekelték volt – címét, szövegét cseppet átformáltam. Dallam: „Lehajtom fejemet piros almafához” című meseszép magyar nóta. Az értők számára szánt igaz KOMOLY POHÁR – szívvel énekelve.

Mottó: *nem a tartás a bűn, hanem a beletörődés, a közöny, eleink életének megcsúfolása . Kiss Csaba a. Balhész Charley./*

Gyűjtötte: Králl Zoltán

Forrás: szájhagyomány, feljegyzett történet Szászvár Bányán

Cím: Egyenlőség ; Pista bácsi és a lányok

EGYENLŐSÉG: 1946-os államosításokat követően, Szászváron is a bányaüzemekben Üzemi Bizottságok alakultak, akik komolyan beleszóltak a bányászokat közvetlen érintő dolgokba, bér, munkavédelem, segélyek, szociális juttatások stb. Így, ennek folytán került az ÜB élére János bácsi, aki eleddig, elismert jó szakember, rendes ember hírében állt. Történt, hogy az üzemben a vezetésnek el kellett döntenie az éves bérezési alapelveket. Ezt vitatták meg, ám János bácsi, lévén valóban bölcs ember, csendben hallgatta az érveket, ellenérveket, mígnem azt kellett eldönteni, hogy a főmérnök úr mennyi bért kapjon. Alapjavaslatként az vetődött fel, hogy kapja a vájárkereset háromszorosát. A csend megtört ezzel János bácsi részéről, kéréses tenyerét az asztalra tette, mások azt is gondolhatták odacsapott az asztalra, de Ő csak oda tette, és annyit mondott: „**Emberek, szó sem lehet róla. A főmérnök úrnak is egy lyukon be- egy lyukon ki, keressen annyit, mint a vájár ember.**”

PISTA BÁCSI ÉS A LÁNYOK: A nagy szénecsáták idején, fiatal lányok, asszonyok is jártak a bányába. Szén egyre több kellett, munkás kéz pedig kevés volt, de a megélhetés is sokakat vonzott. A női dolgozók nem együtt szálltak le a férfiakkal, hanem a beosztásokat követően a férfiak elmentek a munkahelyekre, majd az aknász sorra végigjárta a munkahelyeket, még a műszak elején. A női munkaerőt pedig vitte magával, s ahol ennek szükségét látta, hátra hagyott egy-két fő női dolgozót, ahol ennek szükségét látta. A meleg elővájáson megszokott dolog volt, hogy ruha nélkül dolgoztak. Az öreg vájár is így volt. A fiatalokat elküldte a harántvágatba fa anyagért, maga pedig pillogot készített, előre hajolva tette a dolgát. A ventilátor zajában nem is vette észre, hogy az aknász és a női csapat megérkezett. Az aknász illően köszönt az öregnek, az meg vissza, anélkül, hogy abbahagyta volna a munkáját. Pár lépésre volt csak a női kisegítő brigád, akik szintén tudták az illetet, és kórusban köszöntek, **csókolom Pista bácsi**. A köszönő kórus pillanatok alatt átváltozott kuncogó kórusná, az öreg pedig két gyors mozdulattal tett, először előre, majd abban a pillanatban felfogta a helyzetet, hogy őt hátulról látják a hangok irányából, erre gyorsan a hátsó fele felé kapott szabad kezével, majd egy harmadik mozdulattal legyintett egyet és oldalvást felmérte a legrövidebb utat a szögön lógó nadrágjáig. Később, a bátrabb csillések, a kiszálló kasra várva, a tömegből vékony hangon ciripelték "csókolom Pista bácsi". Az öreg pedig jó ember volt, úgy tett mintha nem hallotta volna. A tekintélyét mások védték meg, akik lehurrogták a "cincogókat".

Szerk.: Mint ahogy Kiss Csaba a „VOCEM PRECO!” –c. (1966-1981) válogatott gyűjtemény zárszavában írja: „igyekezzünk a nevek említését kiküszöbölni, hiszen aki ezekben benne él, úgyis rögtön ráismer a dologra, aki pedig nem, annak a név nem jelenthet semmit, legfeljebb a történet.”

Megjegyzésünkkel is tisztelgünk Kiss Csaba munkássága előtt, és ajánljuk könyvét minden bányász hagyományok iránt érdeklődőnek.

Gyűjtötte: Dr. Korompay Péter bányagépészmérnök
Forrás: élmény alapú feljegyzés
Cím: Jobb mint a semmi.

JOB MINT A SEMMI.

A Tatabányai VI. akna vízveszélyes bánya volt. Egyik alkalommal az ereszke alján feltört a víz. A gépészet riasztva lett , megállapították: szivattyú van a helyszínen , a nyomócső felfelé félig van kiépítve. Azonnali intézkedés indul a csőszerelő brigád.

A gépészeti vezető előre ment , halad lefelé az ereszkében. Az út felénél látja , hogy ömlik a víz , s zubog vissza. Ereszke alján ott a gépmester. Mester miért megy a szivattyú? Hát főnök , amíg ide ér a szerelő brigád , gondoltam jobb mint a semmi.

Szerkesztői megjegyzés: Az „ereszkéről” minden bányász tudja, hogy mi az. A XXI. század elején, a számítógép helyesírás ellenőrző programja hibás, ismeretlen szónak, fogalomnak jelöli. A már nem tudja, vagy a még nem tudja esetleges válaszok lesújtóak. A bányászokat azonban ez nem sérti, inkább büszkéek rá. Joggal.

Gyűjtötte: Králl Zoltán

Forrás: „Miért a munkásosztály? Pécs 1980.

Cím: Tettünk valamit..

A Pécsi Bányaiipari technikum elsőnek végzett egykori tanulói, osztály találkozásán mesélték élményeiket.

„Emlékeztek a sétatéri bányamérés órákra? Az események sodrában lehet, hogy örökre elveszett? Dehogyan! Négy esztendőn keresztül sok bányamérés órát eltöltöttünk ott mi is, a teodolit már- már a szemünkhöz nőtt. Juttok valamire? – járt „Csizi” tanár úr csoportról csoportra. Hát persze. Hadd nézzem! Alig- alig fordult elő, hogy a műszer távcsövében gimnazista lányokon kívül más egyebet is látott volna. Csak hümmögött: Jó, bizony jó! „

Szerk.: Az idézett könyv 1980-ban jelent meg, a Dunántúli Napló Zsebkönyvtára kiadványában. A XXX. Magyar bányásznap tiszteletére megjelent könyvben a riportokat készítették: Békés Sándor, Gazdag István, Lombosi Jenő, Pálincás György, Rab Ferenc, Salamon Gyula, Sarok Zsuzsa.

Gyűjtötte: Dr.Korompay Péter bányagépezsmérnök

Forrás: Kiss Csaba alias Balhés Charley

Cím: Vetésforgó

VETÉSFORGÓ

2007 január 26.

Vannak elvek, nemesek.

Miket soha el nem vetek.

Ha elvetném, aratnék?

Akkor is megmaradnék?

Olyannak, mint szeretném?...

Amit tudok – csak az enyém.

Aratni meg úgysem tudok.

„Arra” vannak az okosok.

Én meg „erre”. Megvagyok.

Megtalálnak a fagyok.

Sebaj. El s kibírható.

Jég hátán is olvad a hó.

No de - együtt vacogni jó?

Csak reszketni – mire való?

Ne arassunk, ne is vessünk?

Fájdalmunkban csak ne vessünk?

Megvetés lesz osztályrészünk?

Megvezetve fogy el vérünk?

Meg vagy el - muszáj vetni.

Lenni, vagy már nem is lenni?

Vetni bizony örökké kell.

Nem meg, hanem magokat el.

Mindenüvé. Ahol lehet.

Nem hagyjuk a gyökereket.

Ágyat vetni maradásnak,

Hitnek, szívnek, jó tartásnak.

Új hajtásból új mag kél.

Túlélhető ez a tél.

...MINDENT MAGADHOZ VETTÉL?

...JÓBARÁT! MA MIT VETETTÉL?!

-A készülő III. "Vocem Preco"-ból a szerző hozzájárulásával adtuk közre a még meg nem jelentetett „Vetésforgó” című verset. Szerk.

Gyűjtötte: Dr. Zsakai János bányamérnök
Forrás: Esztergom- Kertváros
Cím: élmény alapú feljegyzések

Suppolás.

A hosszú táróban népessel vitték a bányászokat a munkahelyre. Persze viccelődtek. Azt találták ki , hogy ha valaki azt mondja , hogy " supp-ing " s a másik válasza "supp", akkor inget cserélnek. Az egyik vájár szép fehér ingben érkezik , a másik kinézve magának az inget mondja , hogy supp-ing. A válasz supp. Na ingcsere. S akkor derült ki a turpisság , a fehér "ingnek" , csak a gallérja létezett , hátul spárgával volt összekötve. Na de cserélni muszáj volt.

Magasugró.

Szpartakiád zajlott Somsály és Egercsehi között. A bányalakatos Cement Jóska is indult. Emelik a lécet , de mindig az következett , hogy a Cement Jóska kihagy. Ilyen jó ugró? Elfogytak az ugrók s szólítják Cement , s erre tők részegen előkerült : mi van?? Utána úgy szólt a mondás arrafelé : " kihagy mint a cement „

Dr Szentpétery Ernő bányakapitány , szeretett egyetemi oktatónk mondásai:

" Némelyik asszony mind egyforma , csak súlyra van köztük különbség "

"Annyi hely sincs itt mint egy gatyaulep „

Rókatánc

Somsályon a felszínhez közeli telepeknél a szénszállítás csillével történt. A külszíni csillefordítónál cigányok dolgoztak. Persze , ha nem jött a csille szundikáltak egyet. Ezt észrevéve a szigorú aknász megparancsolta , hogy a csillefordítón járjanak rókatáncot , megmozgatva lábaikat. Arra jött a főmérnök csodálkozva látja a bemutatót. Az aknász ahogy illik jelent , létszám , termelés, .. de utalt a megmozgatásra is. A főmérnök komolyan: értettem folytassák.

Gyűjtötte: Dr. Zsakai János bányamérnök

Forrás: Esztergom- Kertváros

Cím: élmény alapú feljegyzések

Somsály.

A felszabadulás után a bányáknál sok iskolázatlan aknász dolgozott. Igen jó bányászok lettek. A falézbán jelentkezésre kéri a bányászokat. Nagy Pál rendben , Kiss Jóska rendben , Váradiengelberg Péter , micsoda , Váradie.. , na idefigyelj öcsém , többet az én szakomba ne gyere.

Vájár megkapta a bérét , s látta hogy többet számoltak neki. Nem szólt semmit. A következő hónapban a többletet levonták. Azonnal ment reklamálni. Na de János-bá, az előző hónapban miért nem reklamált. Há, ide figyeljenek , az első hibát még elnéztem , de a másodikat már nem.

Gyűjtötte: Stuber György bányamérnök

Forrás: Tatabányai Szénbányák

Cím: élmény alapú feljegyzések

A hatvanas évek közepén fiatal kolléga érkezett az egyik tatabányai bányaüzembe. Hagyományoknak megfelelően mindjárt rész vett a főmérnöki riportokon. Érkezését követően nem sokára, egy nyugodtabb reggeli riporton, a feladatok kiosztása után, gyorsan beszélgetésbe ment át a hivatalos rend. Valamilyen oknál fogva a hazard játékokra terelődött a beszélgetés. Ekkor fiatal kollégánk bátorságot merítetett és megkérdezte a főmérnököt. „Főnök játszanál 10 Ft.-os alapon egy portugál makaót velem ?” Igen válaszolta a főnök. Erre kollégánk mindjárt oda ugrott és elkérte a tízest, és felkérte a főnököt, hogy mondjon egy számot. Némi gondolkodás után ő válaszolt. Hat. Kollégánk gyorsan rávágta. Hét. Én mondtam a nagyobbbat, nyertem és zsebre vágta a két tízest. A főnök meglepetésében, csak annyit tudott mondani: **várj, hogy van ez a játék**”.

Az Ózd-vidéki bányák egyikében történt, az ötvenes években, egy április 4.-i üzemi megemlékezésen. Az ünnepség narrátora az üzemi szakszervezeti bizottság egyik vezetője volt. Rövid bevezetőjét a következő mondattal zárta: „ **S április 4.-én a szovjet vörös hadsereg felszabadította Magyarországot, kellett ez nekünk elvtársak?**” A jó ember nem sokáig volt szabadlábon. Az „átnevelő” táborban volt rá ideje, hogy megtanulja a mondat végi kérdőjel és pont közötti különbséget.

Gyűjtötte: Stuber György, bányamérnök

Forrás: Tatabányai Szénbányák

Cím: élmény alapú feljegyzések

A tatabányai medence egyik legtöbb szakmai sikert elért üzeme élére, a hatvanas évek közepén a városi pártbizottság egyik titkárát nevezték ki üzemvezetőnek. Akit egyrészt tisztelni lehetett, mert tisztességéhez nem fért kétség, az üzemben rend volt, de néha azonban túlzott intézkedéseket érvényesített. Egyik ilyen volt, hogy kis és nagy kaput zárva kellett tartani. A belépők és kilépők a portás, előre megvonalmazott füzetébe bekerültek név szerint és időpontra pontosan. Egyik fiatal kollégánk gondolt egyet – elhatározását nem híresztelve—és a magas beton kerítést többször átmászva, időközönként jelentkezett a kis kapunál, mint belépő. A portás a közepes forgalom ellenére sem vette észre, hogy ez a fiú, mindig csak belép. Az üzemvezető egyik bizalmi embere / csak „zsavernak” hívtuk /, de ugyanakkor nagy ellenfele is volt, a munkásmozgalomból jött káder, másnap egyből kiszúrta a portási jelentésből azt a ritkaságot, **hogy valaki többször is belépett, de egyszer sem lépett ki**. Ezután végre kiélhette rendőrségtől és az adóhivataltól hozott minden tapasztalatát. Ettől kezdve dülledt szemekkel leste szobája ablakából a kapukon ki- bejárókat.

A hatvanas évek elején egyik tatabányai aknán termelési tanácskozást tartottak. Az üzemvezetője szenvedélyesen biztatta a brigádokat, illetve a csapatokat, hogy vállaljanak nagyobb termelési feladatokat. Egymás után jelentkeztek az első vájárok és csapatvezetők, hogy ennyivel, meg annyival raknak több csillét. Egyre magasabbra került a léc. Így a soron következőknek egyre nehezebb volt elérhető teljesítményt bevállalni. Valami oknál fogva végére maradt, az egyik, akkor úgy mond futatott csapatvezető, aki mindenkit legyőzni akaró elkeszében a következő vállalást tette: **"Elvtársak, a mi brigádunk egy csillével többet rak meg szénnel, mint amennyit tud."**

Gyűjtötte: Králl Zoltán
Forrás: Mázaszászvár emlékezés
Cím: disznóölés

A bányatelep lakóit egységesé tette, a nehéz, veszélyes munka, a minden családra jellemző kolónia lakások, a szegénységük. De a gondolkozásuk is hasonló volt. Az iskolában hittant is tanítottak. Az 1940- 1941 korosztály talán első vagy második tanulói hittan órát tartottak, közel a karácsonyhoz. A tisztelendő atya, készülve már a közelgő ünnepre, kérdezi az osztályt, hogy vajon ki tudja, melyik **a legnagyobb keresztény ünnepünk?** Jancsi barátom majd kiesik a padból úgy jelentkezik. Barátunk e tekintetben nem sok alkalommal érezhette magát biztató helyzetben, de most aztán bizonyos volt a dolgában, illetve a válaszban. A tisztelendő jó pedagógiai érzékkel talán azt is gondolhatta, a kérdésével jó esélyt adott, egy erre rászoruló nebulónak. Mindkét kezét lentől felfelé indítva, mintegy jelölve a helyet, ahol a válasz is, kiválasztotta Jancsi barátunkat a válasz adásra. A felívelő atyai kezek félútján egy pillanatra megálltak, és egy finom mozdulattal, a kegyet gyakorló tekintetével tudtul adta, Jancsi a kiválasztott. A kezek már majdnem az eget célozták, - ott ahol a helyes választ is keresni kell -, de a lassan mozgó, méltóságot jelző mozdulat, nem számolt barátunk gyorsaságával. Mintha kilőtték volna a padból, amihez a szükséges erőt bizonyára a biztos választól kölcsönözte, ott állt a tiszteletes előtt és felfelé tekintve, ragyogó gyermeki ártatlansággal, boldogan kibökte a választ. A legnagyobb ünnepünk **a disznóölés!** Az addig csendesnek nem mondható osztályt is villámcsapásként érte a válasz. Néma, dermedt csend lett úrrá az osztályon, amely a tiszteletes kezét is megállította még az igazi célra mutató előtt. Ez egy pillanat lehetett csak, Máig kérdéses, hogy az amúgy rendes, csendes, sokat tapasztalt tisztelendő karja a gravitáció természetes erejétől, vagy csak az őt ért meglepetéstől, a kezek visszafelé mozgása hirtelen felgyorsult, és kívédhetetlen mozdulattal úgy nyakon vágta Jancsi barátunkat, hogy az visszaesett a helyére.

A pofon jogos volt, mondhatjuk ma, a hirtelen felindulásból elkövetett tettelegesség esete. A gyermeki megnyilvánulás pedig igaz. Történet a háborús idők végén, semmi rendkívülit nem mutat. Sok bányász családban a "megváltást", kivált gyermek szemmel, a „végre egyszer jóllakhatunk” gondolata töltötte be.

Gyűjtötte: Dr. Korompay Péter

Forrás: Korompay Lajos várpalotai, salgótarjáni vezérigazgató

Cím: Borbála Himnusz

BORBÁLA HIMNUSZ:

Szerencse fel, szerencse le,
így szól a bá-nyász éneke?
Tehozzád száll a sok fohász
Ó védőszentünk Borbála.
A földön lent és égben fent
Oly fénylő és dicső neved:
Te vértanu és szent lettél
E templom pátronájaként.
És hogyha majd az ég honában
Isten elé járulsz
Te bajban és veszélyben légy
Az oltalunk s - mentsvárunk.
De jó ha van ki ránk vigyá z
Az égben is gondol reánk
Örömmel mondhatjuk egyre
Szerencse fel, szerencse fel,
Szerencse fel.

Jó szerencsét !

Korompay Lajos

Igen értékes és eredeti, Korompay Lajos mintegy 60 éves feljegyzése a Borbála himnuszról. Bányászok körében a legidősebbek emlékezhetnek már csak a védőszenthez címzett himnusra. A vers témájában kifejeződik a magasztosság, a dicsőítés. A „naiv” verselési forma csak fokozza a hatását, érzékletesebbé teszi a bányászok életét, hogy igen sokszor kellett találkozniuk azokkal a határokkal, ahol a történés, ember által már nem befolyásolható. Éppen e befolyásolás fejeződik ki a korabeli himnuszban, amikor a felsőbbrendű hatalomhoz szólnak, hogy a vallási képzetükben szentként tisztelt Borbála gondoskodjék a bányászokról. Ez adott erőt a nap mint nap ismétlődő szembenézéshez a természet szabta határokkal. A befejező részben háromszor ismétlődő „szerencse fel” bizakodó, optimizmusra ösztönző. Másrészt, az idézett utolsó sorokról, nem tudjuk, hogy a közhírt Bányász himnuszról kerültek e átvételre a Borbálát dicsőítő himnuszba, vagy fordítva. Himnuszaink történetéből csak azt tudhatjuk, hogy az ismert Bányász himnusz az 1920- as években vált elfogadottá. A zenéjét illetően, az elmagyarosodott németajkú bányamunkások, a kétlaki, paraszti eredetű magyar bányászok már másfél évszázad óta formálják, csiszolják ezt a zenei emléket, amely dallamilag megőrizte a magyar zenei közegben idegen eredetét, de szövegváltozataiban már magyarrá vált. Szerk.

Gyűjtötte: Stuber György bányamérnök
Forrás: Tatabányai Szénbányák
Cím: elbeszélés, feljegyzés

Metilmerkaptános történetek : (a rohadt kelkáposzta bűze, gyöngyvirág illat, a metilmerkaptán szagához képest)
A hatvanas évek elején kísérletek kezdődtek a tatabányai bányákban a teljes földalatti létszám egyidejű riasztása érdekében. A riasztó folyadékot, a metilmerkaptánt a riasztás elrendelésekor, a sűrített levegővel keverték össze így néhány perc alatt, az egész bányát rettenetes szag árasztotta el. A kísérletek helyszínéül kijelölt üzembe, kis nyitható üvegben adtak a kísérlet irányítójának néhány centiliter metilmerkaptánt, a dolgozók oktatására, hogy riasztás esetén felismerjék ezt az irtózatosszagot. A bányamérnök kolléga aki ezzel a feladattal volt megbízva, gondolt egy merészet és az orvosi rendelőből kért egy kiselejtezett injekciós fecskendőt és ebből az irtózatosszag folyadékából felszívott néhány cseppet. Az iroda épület folyosóján járkálva kivárta az alkalmas pillanatot és az üzemírnokok szoba ajtajának kulcslyukán át egy cseppet befecskendezett a folyadékba. Az irodában csak négy hölgy dolgozott, akik az egyre erősebb bűzben először egymásra tekintettek gyanakodva, majd szóban gyanúsították egymást. Az eseményeknek természetesen közönsége is volt, hiszen akik be voltak avatva, azok mind az ablakból lesték az irodai történéseket.

A kísérletekkel egy időben miskolci egyetemisták érkeztek az üzembe, termelési gyakorlatra. A mérnökség volt a bázis, naponta itt helyezték el személyes motyóikat, műszak végén innen indultak busszal haza. Egy nap az egyik hallgatóval kisebb nézeteltérés támadt. A bányamérnök kolléga felajánlotta, hogy szívesen ad egy csepp metilmerkaptánt a többieknek, hogy vicceljék meg renitens társukat. Az aktatáska volt a kijelölt hely ahova elhelyezésre került a bűzbomba, mármint az egy csepp metilmerkaptán. Az első „robbanást” még mindenki látta, mert a tömött autóbusz hátsó peronjáról néhány perc múlva, egyszer csak mindenki nyomakodott előre. Az autóbusz végén ülő kalauz is észlelt valamit, de mire eszmélt, a hallgató leszállt, és egyenesen haza rohant és táskáját a lakásuk előszobájában hagyva a strandra ment többi társa után. Este nagy felháborodás fogadta. Szülei órákon át keresték a rettenetes bűz eredetét, négykézlábra ereszkedve találták meg a bűzt árasztó táskát.

Gyűjtötte: Stuber György bányamérnök

Forrás: Egyetemi történet

Cím: elbeszélés, feljegyzés

Egyetemi történet

*Bányaművelés egyik fontos részét a Szellőztetés c. fejezetet, előadó tanár a szokásos jegyzetein kívül, egy nagy pohár ásványvizet is hozott magával az előadásra. A megszokott mozdulatai lassúbbak voltak. Erősen megviseltnek látszott. Az előadóban mindenki tudta, hogy a professzor másnapos, hiszen előző nap a felsős bányászok szakestét tartottak. Homlokát masszírozva, az időjárás kedvezőtlen hatásait ecsetelte, s váratlanul megkérdezte: **Uraim mennyi lehet a légnyomás?** Egyik hallgató gyorsan válaszolt: **Másfél atmoszféra professzor úr kérem.** A professzor tudomásul véve a választ, homlokát tovább masszírozva, nyomatékosította a hallottakat: **Igen- igen másfél atmoszféra.** Majd feleszmélt és határozottan kijelentette: **Az nem lehet, kérem.***

Gyűjtötte: Stuber György bányamérnök
Forrás: Tatabányai Szénbányák
Cím: Üzemi történetek

Napok óta nem érte el egy kis fejtés a szakonkénti egy „utca” kiszemelését. Az egész üzemvezetés idegesen vette tudomásul, hogy a nagy fejtés indulása ezért késni fog, és akkor az egész évi terv teljesítése is lehetetlen helyzetbe kerülhet. Mint minden tatabányai üzemben a bányamester volt a termelés legfontosabb napi irányítója. Így ebben az üzemben is a bányamester vette kezelés alá a fejtési csapat szakvezetőit. Amikor az egyikkel győzködött, hogy mennyire fontos lenne ennek a teljesítménynek az elérése, nem kapott más választ, csak azt, hogy ez nem teljesíthető. A bányamester egyre ingerültebben ordított, a monoton elutasítás miatt, majd egyszer csak lehiggadva a következőket mondta a vájárnak: **No édes fiam, holnap a délutáni raportra, hozd magaddal a feleségedet is. Meg fogom mutatni neki , hogy akik elvállalták a feladatot, milyen nyápic emberek, te meg nem vállalod el.** Szerencsétlen jó ember ettől úgy megijedt, hogy mindent elvállalt.

Sok fiatal pályakezdő kezdte gyakorlati munkáját a tatabányai bányák valamelyikében. Az üzemekben kialakult szokásokat a helyi vezetők egyénisége döntően meghatározta. Az egyik nyugodtabb légkörű üzembe érkező pályakezdő a 7(!) órakor kezdődő műszakot is korainak érezte, lehet akkor még nem tudta, hogy vannak üzemek, ahol ekkora már a reggelin is túl vannak kollégái. Egyre bágyadtabban érkezett az üzembe, ráadásul ebben az üzemben a főmérnöki raportok csendes, nyugodt légkörben zajlottak le. A napi eseményeket, de főleg a jövőt illetően is még elég hiányos volt ismerete, így minden biztonnyal nem kötötte le a csendes feladat megbeszélés, mert észrevétlenül elszundikált. Nagy riadalmat keltett egyszer csak azzal, hogy felugrott a székeről és hangosan kiabálta: **A tehenek, a tehenek, a tehenek.** Mindenki megdöbbent, majd a főmérnök naivan megkérdezte: **”Tihamér” beteg vagy ?**

Gyűjtötte: Stuber György bányamérnök
Forrás: Nagyegyházi akna
Cím: Elbeszélés, emlékezés

A tatabányai bányászat talán legnagyobb vállalkozása volt az egyik eocén bánya építése és üzemeltetése. Évenként cserélődött az üzemvezetés, az egyik ilyen alkalommal az új műszaki vezető teljesen szabad kezet kapott, és a műszaki vezetés szinte teljes állományát lecserélte. Az elszánt tenni akarást és az új irányító személyzet összetartozását erősítendően megalapította az „Ezüsthárs baráti társaság”-ot. Az ezüsthárs vagy tilia argetea, olyan fafajta, ami rendkívül tűrő- képes és mind e mellett, ha megnő szép is. A tagság feltétele igen egyszerűen így hangzott: tag lehet mindenki, aki nem tett meg mindent e bánya működése ellen. Természetesen az üzem udvarára ültettek egy szép csemetét is ebből a fajtából. A csemete mellé, a földbe betonozott acél hengerbe, minden tagja megírhatta üzenetét a jövő emberének, arról, hogy mit gondol a jelenlegi helyzetéről és a jövőről. Az acél henger felbontását, a bánya bezárása után tervezték. Sajnos az élet, mindösszesen nyolc évet adományozott a bányának. A bánya bezárását követően a szigorúan őrzött ereklyét a társaság tagjai megmentették, és úgy döntöttek, hogy a rövid idő miatt nem bontják fel. Majd a néhány tag által alapított Szent Borbála Szobor Tatabányán Alapítvány kezdeményezésére, az 1994 évi Bányásznapon egy leendő Szent Borbála szobor alapkövébe helyezték el. A társaság évente kétszer-háromszor is összejött, egy-egy jó hangulatú beszélgetésre. A társaság nótájában, amit az összejöveleken gyakran énekeltek, a *”Kis lak áll a nagy Duna mentén”*c. nóta dallamára, a szerző Solymos Péter okl. bányamérnök, minden keserű és szép emlékről megemlékezett. Az Ezüsthárs nóta első része a bánya működése alatti időről szól:

Gyűjtötte: Stuber György bányamérnök
Forrás: Solymos Péter bányamérnök
Cím: Ezüsthárs nóta.

Túl a hídon áll egy árva bánya
A mi bányánk a szép Nagyegyháza
Érte szívünk egy ütemre dobban
Nem csinálja nálunk senki jobban.

Nagyegyháza a mostoha bánya
Létszámtervnek kullogunk nyomába
Tonna tervünk felszökken az égig
Se baj pajtás mi csináljuk: végig.

Raport alatt dübörög az asztal
Telítődünk mennyei malaszttal
Bár ha néha terv közelbe érünk
Leba....s, nem prémium a bérünk.

Vágathajtás az egyik fő téma
Választ nem ad, bányamester néma
Arra gondol, legjobb gép az EB.
Ezért is nem lehet nálunk Üb.

Örök téma Secoma és Eimco
Törött tengely, az olajsztint nem jó
Megtört szemmel hallgat a sok gépész
Gondolatuk nem követi ép ész.

Elég ennyi, felejtsük a gondot
Mit az élet vállainkra hordott
Szomjas torkunk bőven öblögetve
Nagyegyházát azért is szeretve.

Ezüst hársnak árnyas hűvösében
Jó barátok összegyűlünk szépen
Együtt hordjuk Nagyegyháza terhét
Kívánj hozzá szívből Jó szerencsét!

A nóta folytatása, az utolsó összejövetelre íródott, szintén Solymos Péter okl. bányamérnök tollából, a bánya végleges bezárása, azaz tartós szüneteltetése előtt néhány nappal.
„Kislak áll a nagy Duna mentében” dallamára.

Gyűjtötte: Stuber György bányamérnök
Forrás: Solymos Péter bányamérnök
Cím: Ezüsthárs nóta.

A nóta folytatása, az utolsó összejövetelre íródott, szintén Solymos Péter okl. bányamérnök tollából, a bánya végleges bezárása, azaz tartós szüneteltetése előtt néhány nappal.

*Majd öt év is eltelt már azóta
Míg először csendült fel e nóta
Ismét együtt mind a régi gárda
Bajban van a nagyegyházi bánya.*

*Külső átok sújtja Nagyegyházát
Idő előtt bezárják a bányát
A fukar föld kincse már kitárva
Virágjában hal meg ez a bánya.*

*Víg időnket, napjaink ha kérte
Számolatlan áldoztuk fel érte
Sose vártunk köszönetet, hálát
Mi magunknak építettünk bányát.*

*Álltunk érte próbáknak elébe
Amit kellett férfi módra téve
Bár hömpölygött baljós víznek árja
Megvédtük, mert miénk ez a bánya.*

*Röpke fél év, és csupán csak emlék
Volt egy bányánk Nagyegyházán nem máshol
Ezüsthársnak lombja vált fakóra
Bánatosan szól a régi nóta.*

*Túl a hídon állt egy árva bánya
Mi bányánk volt a szép Nagyegyháza
Emlékünkben szívünk érte dobban
Míg az éltünk lángja el nem lobban.*

Gyűjtötte: Stuber György bányamérnök

Forrás: Nagyegyházi akna

Cím: Lengyel bányászok

Lengyel bányászok :

Egyszer-kétszer valóban” hömpölygött baljós víznek árja”, de minden esetben sikerült a helyzetet megoldani. Ebben nagy segítség volt a több mint százfős lengyel bányász csapat is. Az egyik vízbetörésnél iszonyatos mennyiségű hordalékot szállított a percenként ötven köbméteres víz mennyiség. Szállította ameddig, mert a fizika törvényeit betartva fajsúly és szemnagyság szerint, mint egy jó osztályozó, elterítette a vágat talpán. Órák alatt képes lett volna egyes vágat szakaszokat teljesen feltölteni, mivel gépi rakodásra természetesen nem volt lehetőség, több napon át, karnyújtásnyira álltak, többek között lengyel bányászok is, és lapáttal terelték, vagy ahogy elnevezték, eveztek tovább a kőzet darabokat, a gépi rakodás helyéig. A főbányamester is gyakran ott tartózkodott a helyszínen, és a csizmaszárig érő vízben fel és alá járkált, biztatva az embereket. Mentében az ott dolgozók irányították lépéseit, hogy nehogy mélyebbre merüljön. Nos a lengyelek valószínű **megelégtették a biztatást** és egy szakaszon, jól lemélyítették a vágatot. Mint mindig most is előzékenyen segítették a főbányamester lépteit, az igaz csak látszatra, mert kivételesen akkor egyenesen a legmélyebb helyek felé segítették, így a **főbányamestert nyakig megfürdették a mély vízbe**. A humor még nehéz helyzetekben is ott volt a bányászok között, ha ennek elszenvedője nem is nagyon örült.

Gyűjtötte: Stuber György bányamérnök

Forrás: Tatabányai Szénbányák

Cím: Üzemi önkéntes tűzoltók

Üzemi önkéntes tűzoltók:

Az egyik tatabányai üzem, szinte minden évben megnyerte a térségi üzemi önkéntes tűzoltók versenyét. Köszönhető volt ez a fiatal csapatnak és nem utolsó sorban a vértessomlói Franci bácsinak aki rendkívül akkurátusan irányította a csapat kiképzését. Rendkívül nagy tapasztalata és ismeretsége volt a megyében, a vértessomlói községi tűzoltó parancsnok is Ő volt. A beszédén, kiejtésén igen csak érződött hovatarozása, nem tagadhatta le sváb származását. Sajnos írásban nem lehet hanghordozását éreztetni, így azt az olvasóra bízuk a róla szóló két történet:

Műszak után tartott egyik gyakorlaton, a létráról történő oltást gyakoroltatta a fiúkkal. A csapat felsorakozott jelentették öt fő, van jelen, Franci bácsi tudomásul vette és elmondta, hogy mit fognak gyakorolni. Ezek után parancsokat osztott ki, majd amikor azokat elvégezték, kiadta az újabb parancsot: **Szakasz létrára!** Az öt fős szakasz elindult a létrákon fölfelé, Franci bácsi ekkor eszmélt, hogy mindenki a létrán van, nincs aki lent végezze a gyakorlat aktuális részét és újabb parancsokat adott: **Szakasz állj! Fele vissza!** No ekkor kezdődött a nagy számolás, hol is van az öt fős csapat fele. Mindent határozott paranccsal adott ki.

Egyik alkalommal a sugár fecskendő használatát gyakorolták. A vizet egy szivattyú szolgáltatta. A fiúk felsorakoztak, és ő kiadta parancsban, ki mit fog kezelni. A csapat tagjai újabb parancsra elhelyezkedtek és várták a további parancs szót, ez meg is érkezett: **Szivattyú indulj!** A szivattyút kezelő fiúnak sehogy sem akart beindulni a benzinmotoros szivattyú, majd rövid idő múlva, fél hangosan oda súgta a gyakorlat vezetőnek: **Te Franci bácsi, nem indul a szivattyú.** Erre már is érkezett az újabb parancs: **Akkor szivattyú állj!** Rend a lelke mindennek.

Gyűjtötte: Dr Korompay Péter

Forrás: Keszthelyi Károly bányalakatos, Sárisáp

Cím: elbeszélés

A fejtésben is szükség van étkezési szünetre. A csapat békésen falatozik, mikor az egyik cimbora feláll, hogy rájött a szükség. Elmegy, és ott a csizmáját bekeni mustárral. Visszatérve nagy kuncogás fogadja. Hogy végezted el a dolgod, olyan a csizmad. Lehajol, az ujjával beletúr a bűnjelbe és megnyalja . **Tényleg** mondja. Az evészet befejeződött, az undor még sokáig fojtogatta a csapat tagjait.

Fejtágításra küldték az öreg vájárt. Hamar rájött, hogy névsorolvasás reggel és délután van. Akkor mindig ott volt, a közbenső időt a Tárnában / kocsma / töltötte. Egyszer véletlenül tovább maradt, az előadó le is csapott rá. Kedves bátyám, mi volt a tegnapi nap előadásainak lényege? Az öreg vájár megigazította szemüvegét, majd szigorúan mondta: "tudja, én ide hallgatónak jöttem, nem előadónak".

Két vájár vitatkozott, olyan folyót látott, amiben nincs víz, a másik szerint, az, meder. Az aknász, - mint feljebbvaló -, rendet tett. Kiadta a feladatot, ki tud nagyobb marhaságot mondani. Az első jelentkező szerint akkora uborka termett a kertjében, hogy azt „gatterral” kellett felvágni. Végzőra érkezett a csillás, aki lecsapott a hírre. Jaj adjatok nekem magot ebből az uborkából, mert ehhez van dunsztos üvegem.

Gyűjtötte: Szokoly Károly bányamérnök

Forrás: Szászvár

Cím: élmény alapú feljegyzések

A falézőlóban nagy tömeg állta körül a beosztást végző aknászt. A tömegben ott volt az a **székelyekből álló csapat** is, akiről köztudott volt, hogy nagyon keményen dolgoznak, de ott a pénz is megvan, és hogy nagyon zárt csapatot alkottak. Most mégis hiányzott valaki, ezért az aknász a tartalékból odatett hozzájuk egy markos fiatal srácot. Másnap a reggeli beosztáskor a srác a tömegben félhangosan oda mondta a haverjának, az előző napi kemény munkára utalva, hogy kapja be az öreg a f...-mat, én oda nem megyek még egyszer, úgy elfáradtam. Nem vette észre, hogy az "öreg", nem is állt messze tőle, és hallotta mit mondott a srác. Az aknász pedig, közben az előző napi beosztás alapján, már rutinból tette a srácot a székelyekhez. Ekkor a tömegből lassan, komótosan odament a táblához az öreg székely, és levette a srác márkáját, és bedobta a tömegközé. Közben ezt mondta: **„én a te petédet bé nem falom, de a baligácskádát hezzám tebbet ne akaszd!”**

A bánya vezetők többnyire nagy tiszteletnek örvendhettek a bányászok körében. A felsőbb vezetés munkahelyi látogatásai a vérmérséklet függvényében többeket izgalomba hozott. Egy munkatársunk, hogy fontosnak láttassa magát, az üzemvezetővel való beszélgetés alkalmával mondta. Miután nem igen tudta a csapat munkájának a termelést befolyásoló fontosságát, és hogy a bizonytalanságából kivágja magát, ekként szólt: **„Gy.-elvtárs, most nyomjuk, vagy lazítsunk?”**

Az aknászi ellenőrzések, kivált a széncsaták és a nagy mozgalmak idején, súllyal a mennyiségi mutatókat kérték számon elsősorban. Hány csillétek van már? Kérdezte az aknász, a fejtési gurító alatt a csillést.. A rafinált csillés pedig, közel a műszak feléhez, amikor már 4- 5 csillének meg kellett volna legyen, de még egy sem volt, ezt mondta: Minden rendben, **ha ezt kivisszük, amit most töltünk, és még egyet, akkor már kettő lesz.**

Gyűjtötte: Szokoly Károly bányamérnök

Forrás: Szászvár

Cím: élmény alapú feljegyzés

A csapat kemény köves munkahelyen dolgozott, léggurítót hajtottak. Beállt a ciklus, az egyik szak fúrt, robbantott, a következő kitöltötte a foratot, és fúrt, robbantott. Az aknász mászott fel a már nagyon hosszú, és meredek léggurítón. Még a töltőgaratnál találkozott a csapattagokkal, akik a csilléket töltötték. Mondták, hogy **az"öreg" egyedül van a homlokon fent, és fúr!** Egyedül! Gurítóban felfelé! Na az aknász elindult, és mászott rendületlenül. Már hallotta, hogy megy a fúrógép. Látótávolságba is ért, és éppen az öreg alatt volt vagy 15méterrel, amikor az öreg a fúrógép megállítása nélkül egyszer csak a deréksíjához nyúlt, kicsatolta, a gatyát leeresztette, és a foratra engedte a nagydollát, miközben a fúrógépet egy pillanatra se engedte el. Mindezt az alatta felkapaszkodó aknász orrától pár méterre. Az aknász úgy fordult vissza, mint akit megcsíptek! Majd, ha kitöltötték a csillések az anyagot, majd visszajövök, mondta.

Gyűjtötte: Szokoly Károly bányamérnök

Forrás: Szászvár

Cím: élmény alapú feljegyzések

Pedagógusokat kísértem a bányában, látogatáson voltak. Kíváncsiak voltak, mindent látni akartak. A VII. szinti irányvágat végén, egy légajtóval lezárt vágatszakaszon, a kihúzóban volt a kibli telepítve. lecsószezon volt. A tanarak a kihúzó felé is el akartak nézni, hát bementünk. A kibli előtt persze nem volt ajtó, de még palánk sem. Lámpa sem világított, ezért én sem gondoltam, hogy van ott valaki (szegény ember látta a sok közeledő lámpát, a sajátját gyorsan lekapcsolta, nehogy észrevegyék. Én meg csak közeledtem a csoporttal. Mit látok. Egy ember ül a kiblin, a sötétben, és maga előtt egy nagy alakú újságot széthajtva tart, hogy takarásban legyen, mire én, Jószerencsét munkatárs, mik a hírek, (minden tanár is jóhiszeműen köszöntgeti a szerencsétlent) - mire a munkatárs: áááá, semmi különös. Na viszlát, mondtam, és vigyorogva továbbmentünk.

Egyik első telepítésemet végeztem önállóan. A nagy munka a nagy termelő csapatok vezénylése volt, de a többit is meg kellett oldani. Volt egy kétszemélyes csapat is a táblán, akiket a többi tartalékkal együtt először leszedtem, majd amikor nem kellettek máshova, visszaraktam. Nem figyeltem oda, hogy a sorrendjét a két embernek megcseréltem. Ekkor már tudtam, hogy ők a kibli-takarítók. Másnap kirakták a névsort, hogy az emberek is lássák. Pár perc múlva bejött teljesen kikelve magából az öreg kiblis, mondván, hogy nagyon nagy baj van, mert ő van kiírva másodiknak, pedig ő szokott lenni az első. Papa, nem mindegy magának, kérdeztem, hát most emiatt az egész telepítést gépeltessem át? **Hát nem mindegy**, nagyon is nem, mondja az öreg, mert aki előre van írva, az megy elöl a behúzóban, amikor hozzák kifelé az anyagot. Ja az más, igaza van, átjavítjuk, mondtam.

Gyűjtötte: Králl Zoltán

**Forrás: Moldova György : " Tisztelet Komlónak „
Cím: mondások**

„A bányászt amúgy sem lehet megfizetni, tehát meg sem próbálják.”

„A bányásznak bánya kell ahol dolgozhat , kocsma ahol ihat és egy szoba ahol „lefekhet a feleségével”

„Komló egy elmaradott kis falu- szép külvárosokkal.”

„Komló gyarmat volt és az is maradt , csak elveszítette a gyarmati báját. „

A szerkesztő- gyűjtőknek nem szándéka mások tollával ékesíteni a saját gyűjteményüket. Ez szabály, és mint tudjuk, ezt időnként meg kell erősítenünk egy- két kivétellel. A „Moldova” könyvből vett idézet, már olyan ismert, hogy nem is anekdota, inkább közmondás, vagy inkább jó értelmű közhely. A megjegyzésünk azonban nem csökkenti, inkább megerősíti a köztudatban elterjedt mondás igazságát. Álljon itt példaként az arra való figyelmeztetéssel, hogy ma is szolgál tanulsággal Moldova György „Tisztelet Komlónak” c. könyve. Kivált azoknak ajánljuk, akik egy letűnt régi világ igaz történeteiből akarnak képet alkotni maguknak a bányászok „virágkorából”. A hasonlatnál maradva, olyan virágról beszélünk, amely kivételesen nem a szépségével, inkább hasznosságával érdemli ki az utókor figyelmét. Közben megismerhetjük a bányászok küzdelmes életét, viszonyulását a társadalom nagy egészéhez.

Gyűjtötte: Dr. Korompay Péter

Forrás: Dorog

Cím: emlékezések

A dorogi bányakaszinóban emelkedett volt a hangulat. A bányamérnök cimboránk meglehetősen kaptatosan úgy dönt Tokod- Altáró nincs messze elindul haza gyalog. Fúj a szél , bandukol ,s rá jön a szükség. Na de annyit nem piált, hogy ne tudná "**széllel szemben nem megy**". Megfordul és okosan elvégzi dolgát , s bandukol tovább. Fél óra múlva meglepődve észleli , hogy visszaérkezett a kiinduló pontra. Hát kétszer megfordulni az bonyolult.

Az **ifjú vájártanuló** dicsekszik , hogy ő azért , hogy a lányoknak jó legyen a teste **kevesebbet eszik**. A csapatvezető vájár morog a bajsza alatt, majd kimondja a mindenki számára érthető étkezési tanácsát : te gyerek , azt nem tudod , hogy "**az a zsák amelyik üres nem áll meg**"

Gyűjtötte: Szokoly Károly bányamérnök
Forrás: Komlói bányászok mesélték
Cím: élmény alapú feljegyzés

Komlón, TH--s vágathajtásnál dolgozott a csapat, amikor az oldalláb berakásánál a munkás alsónadrág záratlan sliccnyílásán kikandikáló **férfiszerszámot odacsípte a vájár** a bordafa és a TH láb közé. Óriási fájdalmak voltak, és nagyon vérzett. Azonnal mentőraj indult a helyszínre, akik ki is hozták a bányából szerencsétlenül. Eleinte próbálták kötni, de nem igazán boldogultak, mert nem nagyon lehetett elszorítani a vérzést sehol. Nem baj, majd kint az orvosok elintézik, ezért kirohantak a sérülttel. Az elsősegély helyen egy fiatal lány dolgozott, aki szintén tanácstalan volt, hogy miképpen is járjon el, mert erre vonatkozóan nem emlékezett útmutatásra. Addig babrált, amíg szegény sérült szerv megerősödött, és máris kötzhetővé vált, volt tartása. De amikor a kötés befejeződött, akkor bizony újra kicsi lett a szerv, és a kötés leesett. Ezt még kétszer eljátszották, amikor is a rajparancsnok megelégedte az előjátékot, és durván nyakon ragadta a szervet, és elkötötte úgy, hogy nem volt kedve játszózni. (komlói bányászok mesélték)

Gyűjtötte: Szokoly Károly bányamérnök

Forrás: Szászvár

Cím: élmény alapú feljegyzés

Speciális engedéllyel rendelkezünk arra, hogy kamrafejtésnél a kiszedett szelet felhagyását úgy oldhattuk meg, hogy a fatámokat egyenként megfűrtük, és abba helyeztük a robbanóanyagot, és így támroncsolással ültettük le egyszerre a főtét. Ennek megvolt a maga módszere, és ha a robbantógép 100 töltetes határértékét meghaladta a terület igénye, akkor törőélet kellett kiképezni, és több részletben kellett a fejtést leereszteni. Egy alkalommal nagy területet kellett volna így felhagyni, de kinek van kedve annyi támot felhordatni a fejtésbe, amennyi a törőél kiképzéséhez kell?! Az aknász kitalálta, hogy két robbantógéppel, két aknász egyszerre lövi el a fejtést, és így nem kell plusz biztosítóanyag. Mondanom sem kell, hogy az egyszerre robbantásnál az egy-kettő három beszámolásnál, az egyikük a "há"-ra tekerte el, a másikuk a "rom"-ra. De a később tekerőnek addigra minden drótját elszakította a korábbi robbanás. Hetekig jártak hatástalanítani a bennragadt tölteteket, és az újító aknász sem lett megdicsérve.

Gyűjtötte: Szokoly Károly bányamérnök

Forrás: Szászvár

Cím: élmény alapú feljegyzés

Az újíto aknász másik esete. Tatabányáról kísérleti robbanóanyagot kaptunk, ami két komponensű volt, granulátum. Nem volt még töltetve, ömlesztett volt. A felhasználást naplózni kellett, hogy a tapasztalatokat ki lehessen értékelni. Amikor elfogyott a kiszállított mennyiség, jeleztük a gyártóknak, hogy lehet kezdeni, jöhetnek. Azok csak hümmögtek a napló olvasásakor, mert bár a hatékonysággal nem volt gond, de nagyon kevés alkalom volt bejegyezve! Mi lehet itt? Ebből a robbanóanyag mennyiségből máshol 30-40 százalékkal több lyukat töltöttek be mint nálunk. Vizsgálat kezdődött. Tény hogy a technológia nem volt az a nagyon kiforrott, mert mindenféle tölcserrel kellett a robbantólyukba tölteni a granulátumot. De az újíto aknász megunta a totojázást, és homokpuskába töltette a granulátumot, és azzal lövette be a lyukba az anyagot. Tömörödött rendesen, és persze kevesebb lyukra volt elég. .. A tatabányaiaknak elmondtuk az eredményt, ember ilyen sápadt még nem volt!! Hát erre nem volt kipróbálva az anyag, hebegték. Szerencse, hogy baj nem lett.

Gyűjtötte: Dr Korompay Péter bányagépezsmérnök

Forrás: Dorog

Cím: élmény alapú feljegyzés

A NAGYSÁG ÁTKA?

A minisztérium nyomdájába vaskos , több száz oldalas anyag érkezett. A rutinos nyomdászok nem nyúltak a sürgős munkához , hanem megkérdezték „ a főnöknek van még ideje belenézni?” Hát van még kb. 10 perce. Na akkor nem sokszorosítunk, megvárjuk azt a 10 percet. Igazuk lett, mint az örültek elvégeztük a módosításokat, s az újabb kérdésre már az volt a válasz „ nincs ideje!”. Na fiúk kezdhették a munkát...

Szerk: Az akár viccesnek felfogható történet, jó példája lehet a „felelősség” kezelésének is. Másrészt , a mindennapi munka során adódnak nonszensz helyzetek, amiből a munkavégzők „bölcsen” kivágják magukat. Mert ugye, nonszensz, valakitől is az elvárás, hogy egy több száz oldalas írott anyagot 10 perc alatt áttekintsen... Ilyen esetekben a „felelősség” fogalmát a „bizalom” fogalmával kell felcserélni és ezzel oldódik a látszólagos anomália.

Utószó helyett, az I. részhez

A bányászok küzdelmes életét, a szakmával eddig szorosan együtt járó szerencsétlenségeket, számtalan irodalmi feldolgozásban megjelentették már. Ugyanakkor, az örömteli pillanatok, a hétköznapiak spontán és ugyanakkor a körülmények által meghatározottan, részei voltak a bányászok életének. Az anekdota gyűjtemény is e kettősséget mutatja, egyrészt a tiszteletadásét, másrészt a bányászok bölcseletét, amelyek igaza akkor és ott, a történetek szereplőinek szemszögéből rajzolódik ki, hitelesen. Bölcselet,- vetheti fel bárki is -, miként kereshető az anekdoták olykor „bugyuta” történeteiben. Erre a válaszuk, hogy a történetek feljegyzői is bányászok, akik éppen a fonákságokat, a történés idejében is az örömet adó vidámság oldaláról fogták fel, közben bemutatva a képtelenségét is az egykori történetnek. Azt, hogy mi az igazsága- igazságtalansága egy- egy történetnek, az olvasóra bizzuk, döntse el maga. Az „anekdota csokor” csak arra fordít megkülönböztetett figyelmet, hogy az élő és fennmaradt elbeszélések hiteles forrásból származzanak, adekvátságukhoz ne férjen kétség. **„A magyar bányászat néprajzában olvashatjuk dr. Hála József és dr. Landgraf Ildikó figyelemkeltő dolgozatát, a Magyarországi bányászmondák című, félszáz oldalas munkáját.** Az említett tanulmányra azért is érdemes odafigyelnünk, mert a bányászszakások és hagyományok összefoglalása a mai napig nagy adóssága folklorisztikánknak. Köztudott, hogy a bányászság olyan kompakt közösség, amelynek sajátos hagyományai vannak, jellegzetes hiedelmek, szokások, folklórjelenségek alakultak ki körükben. A szerzők a szakirodalomban először tettek kísérletet arra, hogy feltérképezzék, melyek a magyarországi bányászmondák legfőbb tematikus csoportjai, fajtái, típusai, motívumai. A mondákat három nagy csoportba sorolták. Az **elsőbe** tartoznak az eredetmagyarázó mondák. Ezek „atiologikus történetek a világ teremtéséről, az égitestek, meteorológiai jelenségek, földfelszíni formációk kialakulásáról, az ember és az emberi tulajdonságok, társadalmi viszonyok, intézmények, valamint a növény- és állatvilág eredetéről szóló elbeszélések.” A **második** csoportot képező történeti mondák gyűjteménye már gazdagabb. Ezekre jellemző a sajátos időkezelés, a korok, hősök felcserélése. Köztük az alábbi alcsoportokat különböztetik meg: helyhez fűződő mondák; háborúk, katasztrófák; hősök; bűn és bűnhődés; egyéb történeti mondák. A **harmadik** csoportba sorolt hiedelemmondák tárháza meglehetősen gazdag. A bányászok hiedelemvilágának sajátos kialakulása ugyanis a sok más szakmától különböző munkakörülményekkel és életmóddal magyarázható. Itt az alábbi csoportokba sorolták az összegyűjtött folklóranyagot: Sors, végzet, előjelek; kísértet – visszajáró halott; túlvilágjárás; ördög; természetfeletti, mágikus erővel rendelkező emberek (ördögös bányász); természetfeletti lények (lidérc, bányaszellem, tündér)”. **Az idézett szellemiségéből, a szerzők számára az a remény marad, hogy az „anekdota gyűjteménnyel” az első tematikus csoportba sorolhatják magukat, ezzel is csökkentve a folklorisztikánknak a lemaradását. Teszik ezt a kezdeményező és szerkesztő szerzők, addig, amíg tehetik.**

Gyűjtők, szerzők, forráshelyek

